

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

V. De subjecto peccatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

infirmirate, non autem ex contemptu, & deliberata malitia: ea verò quæ procedunt ex contemptu, aut malitia vocari peccata ex deliberatione, hæcque ex circumstantia personæ augeri, non illa, ut in posteriore loco dicitur.

Nota 2. Circumstantiam personæ peccantis in eo convenire, cum circumstantia personæ in quam peccatur, quod sicut hæc, ita & illa immutat interdum peccati speciem, ut dum Religiosus contra votum castitatis peccat: hoc enim peccatum non modo est in specie luxuriæ, sed etiam in specie sacrilegii. Conveniunt etiam, quod neutra facit ut peccatum veniale transeat in mortale, non enim est mortale peccatum furari obolum, etsi tam ille qui furatur, quam qui damnum sustinet, sint in aliqua dignitate constituti.

CAPUT V.

De subjecto peccatorum.

RESOLUTIO I. *Voluntas est subjectum peccati.*
Ita S. Thomas 1. 2. quæst. 74. art. 1. quod probat, quia omnes actus morales sive sint actus virtutum, sive peccatorum, sunt manentes in agente. Unde oportet quod proprium subjectum actus peccati, sit potentia quæ est principium actus: at voluntas est principium peccatorum, aliorumque actuum moralium; cum proprium ejusmodi actuum sit, ut sint voluntarii, ac proinde peccatum est in voluntate, sicut in subjecto. Quod autem in hac ratione supponitur, omnes actus morales esse immanentes, inde breviter suaderetur, quia per illos homo denominatur intrinsecè, & formaliter bonus, aut malus.

Ex quo potest colligi, generatim omne peccatum esse in voluntate, tanquam in subjecto. Nam cum omne peccatum procedat à voluntate, sitque actus moralis, si de ratione talis actus est, ut maneat in principio à quo procedit, consequens est

G s

omne

omne peccatum esse in voluntate, tanquam in sub-
jecto.

*Verum contra hoc est jam difficultas, quia S. Doctor art. 2. docet, non solum voluntatem esse posse sub-
jectum peccati, sed etiam omnes illas potentias,
quæ possunt moveri ad suos actus, vel ab eis reprimi
per voluntatem; quod probat, quia omne princi-
pium voluntarii actus est subjectum peccati, actus
autem voluntarii dicuntur, non solum illi qui eli-
ciuntur à voluntate, sed etiam ii qui à voluntate im-
perantur.*

Ad horum conciliationem, *Nota*, duplicem confi-
derari posse malitiam in actibus prædictis, aliam
objectivam, per quam constituuntur objecta voli-
tionis prave, aliam formalem, per quam possunt de-
nominari formaliter mali, & habere rationem pec-
cati. Circa quam distinctionem

Dicendum 1. Malitiam objectivam competere per
se, & independentem ab actu voluntatis, iis actibus
qui procedunt à potentiis voluntati subordinatis;
non enim furtum, verbi causa, est malum, quia pro-
cedit ab actu malo voluntatis, sed potius ipse actus
voluntatis est malus, quia vult furtum, quod est ob-
jectum malum, & legi divinæ repugnans.

Dicendum 2. Si agatur de malitia formali, qua ali-
quid denominatur peccatum, actus prædictos non
esse malos per se, & independentem ab actu volunta-
tis; quia eo modo spectati non sunt liberi. *Nec refert,*
quod sint ex se difformes rectæ rationi, hoc enim ve-
rum est de difformitate in ratione objecti, non de
difformitate in ratione actus formaliter mali, & de-
meritorii; quia deest libertas.

Dicendum 3. Si iidem actus spectentur, ut sunt
conjuncti cum voluntate, & ab ea imperantur, sic eos
esse formaliter malos, cum habeant libertatem, a-
liasque condiciones ad peccatum necessarias. Quod
tamen ita intellige, ut quia actus illi non sunt li-
beri, nisi per denominationem extrinsecam ab actu
libero

libero voluntaris, non etiam sint formaliter mali intrinsecè, sed tantum extrinsecè per denominationem ab actu malo voluntatis, ex cuius imperio sunt.

Jam his positis, facilè est conciliare loca prædicta. Nam quando S. Thomas *art. 1.* docet, omnia peccata esse subjectivè in voluntate, agit de peccatis, ut sunt formaliter & intrinsecè peccata: quando autem *art. 2.* ait, peccata esse etiam in aliis potentiis, distinguit à voluntate, loquitur de peccatis, secundum materialiam objectivam, aut formalem extrinsecam spectatis.

RESOLUTIO II. *In sensualitate potest esse peccatum.* PROBATUR ex *art. 3.* quia peccatum potest inveniri in qualibet potentia, cuius actus potest esse voluntarius, & inordinatus; at qui actus sensualitatis, seu appetitus sensitivi potest esse voluntarius, ex motione voluntatis. Quare si illius actus aliunde sit inordinatus, puta quia fertur in illicita, id sufficiet ad peccatum.

Circa hanc resolutionem *dubium* occurrit, an sensualitas, seu appetitus sensitivus secundum se, sit capax peccati. *Responsio* communis est negativa, contra Cajetanum qui docet, in appetitu eo modo spectato, posse reperiri peccatum veniale, licet non mortale. *Ratio* nostra est, tum quia nihil frequentius apud Patres reperitur, quam peccatum non esse, aut voluntate committi. *Nec dicas* eos loqui de peccato mortali, nam indistinctè loquuntur de quolibet peccato, sive sit mortale, sive veniale. *Tum* quia appetitus sensitivus secundum se spectatus, non est capax actus boni & honesti, cum non versetur circa bonum honestum, sed circa bonum sensibile duntaxat, ergo neq; actus malus in eo esse potest. *Tum* quia ideo culpa voluntati imputatur, quia intrinsecè est indifferens ad utrumlibet, habetq; dominium in suis actus, quos potest exercere, vel cohibere ut libnerit: at ista appetitui sensitivo secundum se spectato, non

competunt, cum sic dirigatur per sensum, qui non potest rationes bonitatis, & malitiæ quæ in objecto reperiuntur. ponderare; quique proinde nequit appetitui proponere objectum, cum indifferentia ad utrumlibet, sed cum determinatione ad unum. Tum denique quia sequeretur hominem posse peccare, etiam voluntate non consentiente, quod non satis coheret cum doctrina Concilii Trident. *sess. 5. decreto de peccato orig.* ubi statuitur, concupiscentiam non nocere minimè consentientibus.

Nota S. Doctorem non esse alienum ab hac communi sententiâ, ut patet ex ratione superius relata, qua probat peccatum esse posse in sensualitate, non enim eam sumit à quadam illius libertate, sed ex eo quod possit moveri à ratione. Et idem repetit in *responsione ad 1. unde quæst. 24. art. 1.* docet passiones animæ secundum se, non esse capaces boni, aut mali moralis, sed tantum ut subjacent imperio rationis, & voluntatis.

Nec refert 1. quod in *art. 3.* quem tractamus, dicat S. Thomas, motum sensualitatis qui prævenit rationem, esse peccatum veniale, non enim id debet intelligi de motu, qui omnem rationis deliberationem prævenit, sed de eo qui plenam deliberationem, perfectumque voluntatis consensum antevertit.

Nec refert 2. Quod *art. præcedenti* docet, peccatum veniale esse posse in appetitu sensitivo, non in membris corporeis: non enim docere intendit, appetitum secundum se esse capacem peccati venialis membra verò minimè, sed illud esse discrimen inter appetitum, & membra externa, quod peccatum objectivè sumptum est in membris, ut in subjecto, quod tantum movetur à voluntate; in appetitu verò, ut in subjecto quod à voluntate movetur, & etiam se aliqua ratione movet.

RESOLUTIO III. *Non modo peccatum veniale, sed etiam mortale potest esse in appetitu sensitivo, ut subditur*

subdita rationi: falsum tamen est, quod omnis motus appetitus sensitivi circa illicita, sit peccatum siue mortale, siue veniale. J. PRIMA PARS PROBATUR, nam cum motus sensualitatis possit habere quicquid requiritur ut sit peccatum, ex ante dictis, si versetur circa rem venialiter tantum illicitam, vel adsit imperfectus consensus ex parte voluntatis, ille motus non erit nisi peccatum veniale.

Secunda pars ostenditur, quia si motui inordinato addas objectum graviter prohibitum, & perfectum voluntatis consensum, nihil illi deerit ad rationem peccati mortalis. Verum quando talis motus sit peccatum mortale, aut veniale, intelligetur ex infra dicendis, ubi de delectatione morosa.

Dices ex S. Doctore art. 4. Peccatum mortale non posse esse in sensualitate, sed in ratione dumtaxat. Respondeo sensum esse, peccatum mortale non ita reperiri in sensualitate, ut ea sit causa illius, seu ut tale peccatum ei imputari possit: quia ut dicitur in corpore articuli, inordinatio à fine non est nisi eius, cujus est ordinare in finem, nempe rationis.

Tertia pars est indubitata apud Catholicos, qui contra Lutherum, Calvinum, eorumque sectatores uno ore docent, motus sensualitatis non esse peccata, nisi voluntas iis consentiat. *Probatur autem 1. ex Scriptura*, quatenus *Ecclesi. 18.* ait, post concupiscentias tuas ne eas, id est, ne iis consentias, quibus verbis duo indicantur, ex sententia Patrum. 1. liberum esse consentire concupiscentiis, vel non consentire. 2. Non esse peccatum, nisi iis consentiatur. Quod ipsum deducitur ex Paulo *Roman. 8.* Cum ait, nihil damnationis esse iis, qui non secundum carnem ambulant, id est, qui non obediunt carnis concupiscentiis: & postea, si enim (inquit) secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Unde vivere secundum carnem, nihil aliud est quam illius motibus consensum præbere.

Probatur 2. ex Concilio Trident. *sess. 5.* in decreto de peccato originali, ubi statuitur, concupiscentiam non posse nocere non consentientibus, quod falsum esset, si illius motus consensum prævenientes essent peccata, cum certum ex fide sit, peccatum nocere peccanti. Unde Patres sæpe nos hortantur, ut concupiscentiis viriliter resistamus, monentque motus illos, quos vitare non possumus, non esse peccata, nisi iis consentiamus: & generatim neminem peccare in eo quod vitare nequit. Loca Patrum de hac re, videri possunt apud recentiores non paucos, qui de controversiis scripserunt.

Probatur 3. Quia nullum est peccatum, nisi sit legi divinæ repugnans; at concupiscentiæ rationem prævenientes, non repugnant legi divinæ, siquidem Deus impossibilia non jubet, est autem impossibile ut motus illos impediamus. Quare non sunt peccata, donec accedat consensus voluntatis. *Confirmatur*, quia sine tali consensu non sunt voluntarii, at repugnat aliquid esse peccatum, nisi sit voluntarium.

Dices, motus prædictos esse indirectè voluntarios, cum ratio possit prævenire imaginationem, ex qua oriuntur. *Verum* hinc sequitur in primis, eos saltem motus, qui ex dispositione corporis naturaliter oriuntur, nullo modo esse peccata. Deinde idem ostendo de motibus, qui ex imaginatione alienius objecti nascuntur; sæpe enim, ob non prævisum alicujus rei occursum, tam subitò excitatur imaginatio turpis, ut impossibile sit vel eam, vel motum sensualitatis, ex ea naturaliter resultantem, prævenire; ut vel ipsa experientia ostendit, etiam in viris sanctissimis, qui cum Paulo sentiunt aliam legem in membris suis, legi mentis suæ repugnantem. Quomodo autem præceptum, Non concupisces, debeat intelligi, dictum est ubi de gratia, *cap. 4.*

RESOLUTIO IV. *Peccatum potest esse in ratione.* *PROBATUR ex art. 5.* Nam peccatum cujuslibet

libet potentia consistit in actu illius, ex dictis; habet autem ratio duplicem actum, unum secundum se, in comparatione ad proprium objectum quod est cognoscere aliquod verum; alium autem in quantum est directiva aliarum virtutum. Et utroque modo peccatum est in ratione, primo quidem, quando errat in cognitione veri circa id quod potest, & debet scire; Secundo vero, quando inordinatos actus inferiorum virium vel imperat, vel non coërceat. Hæc porro intelligenda sunt, juxta superius dicta, ut scilicet actus intellectus qui sunt peccata, cum non sint liberi, nisi dependentes à voluntate, non sint etiam formaliter mali, nisi denominativè à malitia quæ residet in voluntate.

Nota 1. ex art. 6. Peccatum morosa delectationis esse in ratione, ut ex jam dictis colligitur. Peccatum enim est in ratione, quando deficit in directione humanorum actuum: at potest ratio duobus modis deficere, in directione passionum; uno modo quando imperat illicitas passiones, alio modo quando non reprimit motum inordinatum, quem jam advertit excitatum, sed circa illum immoratur. Unde dicitur delectatio morosa, non à mora temporis, sed quia ratio circa eam immoratur.

Nota 2. ex art. 7. Consensum in actum tribui rationi superiori, consensum vero in delectationem, rationi inferiori. Quod probatur, supponendo 1. Consensum dicere judicium aliquod rationis practicæ, de agendis. 2. In omni judicio ultimam sententiam pertinere ad supremum judicatorium. 3. Actus humanos posse regulari per regulam rationis humanæ, quæ sumitur ex creatis, & per regulam legis æternæ, quæ est superior. 4. Quando de pluribus judicandum est, finale judicium esse de eo quod ultimò occurrit. 5. In actibus humanis ultimò occurrere actum ipsum, ipsam vero delectationem esse præambulam ad actum. Ex his intentum concluditur, nempe consensum in actum, esse in ratione superiori.

ad.

ad quam supremum iudicium spectat ; consensum autem in delectationem , in ratione inferiori , ad quam iudicium inferius pertinet.

Porro hæc ita intelligenda sunt, 1. Ut quamvis utraque ratio & ad actum , & ad delectationem concurrat, consensus in actum, specialiter approprietur rationi superiori , & consensus in delectationem, rationi inferiori. 2. Ut consensus non sit à ratione elicitive (sic enim à sola voluntate procedit) sed tantum imperative, seu directive. 3. Ut delectatio quæ est in imaginatione , sit præambula ad actum, cum e contra quæ est in executione , sequatur ex actu.

RESOLUTIO V. *Ut motus inordinatus sensualitatis sit peccatum , aliqua requiruntur ex parte intellectus.*] DECLARATUR, In primis cum nullum sit peccatum, quin sit voluntarium, & voluntas non feratur in incognitum, ut motus sensualitatis sit peccatum sive mortale, sive veniale, requiritur quædam rationis advertentia.

Deinde, necesse est, ut intellectus cognoscat, motum, illum esse malum, quia non potest aliquid cense-ri volitum, sub ratione peccati nisi sub ea ratione sit cognitum. Nec refert, quòd nemo peccatum, ut peccatum formaliter intendat, sufficit enim quòd peccans illud intendat interpretative, seu indirectè, quatenus vult directè actum, cui malitia adjuncta est, ad quod requiritur ut præcedat aliqua cognitio malitiæ.

Præterea, Ut motus inordinatus sit peccatum mortale, requiritur deliberatio plena & perfecta, nec ad hoc imperfecta sufficit, sicut ad peccatum veniale. Sicut enim ad actum imperfectè voluntarium, requiritur imperfecta deliberatio, ita ad perfectè voluntarium, quale est peccatum mortale, deliberatio perfecta necessaria est. Maxime quia cum peccatum mortale sit gravissimum malorum, verisimile non est, illud æquè facile incurri, ac veniale.

Hinc

Hinc Theologi tres motus in appetitu sensitivo circa objectum malum distinguere solent, nempe primò primum, qui non est peccatum, cum omnem deliberationem precedat: secundò primum, qui est peccatum veniale, quia supponit aliquam deliberationem, licet non perfectam: & deliberatum, qui sufficit ad peccatum mortale, eo quod perfectam deliberationem supponit.

Tandem moneo, ad perfectam deliberationem, adeoque ad peccatum mortale non requiri, quod intellectus advertat actum esse mortaliter malum, sed sufficere quod cognoscat, eum esse malum: quia faciens actum, quem novit esse malum, non examinando qualitatem malitiæ, apertè se exponit periculo peccandi mortaliter, sicque mortaliter peccat. Secus tamen contingeret, si determinatè judicaret actum illum, qui à parte rei est peccatum mortale, non esse nisi veniale.

RESOLUTIO VI. *Requiruntur etiam aliqua ex parte voluntatis, ut motus sensualitatis sit peccatum.* AC primò dubitari nequit, quin ad peccatum requiratur consensus voluntatis; cum nullum sit peccatum, nisi sit voluntarium, imò & liberum, ut dictum est.

Secundò certum est, non tantum formalem consensum voluntatis sufficere, ut motus sensualitatis sit peccatum, sed etiam virtuale, qui in eo consistit. 1. Ut voluntas velit aliquid, ex quo ejusmodi motus oriuntur. 2. Ut nulla necessitas, vel utilitas excuset ab obligatione quæ incumbit, non ponendi causam, quæ tales motus excitantur. Quod ut melius intelligas, recolè quæ cap. precedenti. resolut. 8. dicta sunt.

Tertio non pauci existimant, consensum interpretativum, & indirectum sufficere ad peccatum mortale. Dicunt autem, ejusmodi consensum tunc haberi, quando quis sentiens motum inhonestum, neque consentit, neque dissentit, sed negativè se habet circa

tale

tale objectum. Aliis tamen non immeritò hoc nimis durum videtur, quia si esset obligatio sub mortali, reprimendi motus illos, quando exorti sunt, teneremur etiam sub mortali, vitari causas ex quibus oriuntur: adeoque non modo levis tactus, curiosus aspectus, & similia quæ sententia communis non damnat, nisi peccati venialis, sed etiam talis cibus, aut situs corporis, &c. sub peccato mortali cavenda essent; etsi inde nihil aliud esset sequiturum, quam aliquis motus inhonestus in appetitu sensitivo, vel in corpore sine periculo pollutionis, vel consensus pravi. Ista autem admittenda non videntur, præsertim quia cum motus prædicti naturaliter, & sapissime, innumerisque de causis excitentur, profecto omnium hominum salus in manifesto versaretur periculo, si tenerentur sub mortali eos reprimere.

Neque refert 1. Quòd voluntas teneatur regere potentias inferiores, ne cum ratione pugnent; non enim inde sequitur, eam teneri sub mortali, impedire pugnam de qua agimus, si gravius aliquod incommodum inde sequiturum non sit.

Neque refert 2. Quòd motus illi sint initium, & causa pollutionis, nam non magis inde colligi debet, eos esse peccatum mortale, quam eum qui furatur obolum peccare mortaliter, eò quòd hoc furtum est initium furti mille aureorum. Accedit quòd hic agimus de motibus qui permittuntur, quando non est periculum pollutionis.

Moneo tamen 1. Oppositam sententiam esse magis tutam in praxi. 2. Esse simpliciter tenendam, quando est probabile periculum pollutionis, vel consensus pravi: tunc enim per se loquendo, peccatum est mortale, motus inordinatos non reprimere. 3. Extra tale periculum, esse peccatum veniale motus illos permittere, nisi adsit causa rationalis eos negligendi. 4. Quando talis causa adest, nullum esse peccatum ejusmodi motus non cohibere, etiamsi adsit periculum.

lum pollutionis, modo non sit periculum consensus: qua ratione qui confessionibus audiendis vacant, possunt motus illos negligere.

RESOLUTIO VII. *Consensus in delectationem aliquando est peccatum mortale, alias non.* HOC ita explicat S. Thomas art. 8. ut dicat, aliud esse delectari de cogitatione rei pravæ aliud delectari de ipso objecto talis cogitationis; velitque esse peccatum mortale, delectari de objecto cogitationis pravæ, non autem delectari de cogitatione illius. Et ratio afferri potest, quia etsi objectum aliquod in se sit inhonestum, & rectæ rationi repugnans, illius tamen cognitio ex se mala non est; cum sit in ipso Deo, qui peccati non est capax: quare neque mala est delectatio, quæ habetur de tali cognitione, ibique sistit. Contra verò, objectum inhonestum est ex se grave malum, graviterque prohibitum, adeoque peccatum est mortale, de eo delectari; cum delectatio sicut & quælibet alia operatio, sumat suam bonitatem, aut malitiam ex objecto in quod fertur. Quæ ratio saltem procedit de delectatione efficaci, quid autem de inefficaci sentiendum sit, dicetur postea.

Verum circa hæc occurrit dubium primum, qua ratione discerni possit delectatio, quæ habetur præcisè de cogitatione objecti moraliter mali, ab ea quæ habetur de ejusmodi objecto. Respondet hoc discrimen posse intelligi, si advertas ad motivum delectationis; quando enim cogitatio se habet tantum, ut proponens objectum, neque est id quod te movet ad delectationem, signum est te delectari de ipso objecto cogitato. Si autem reflectaris supra cogitationem, ea que te moveat ad delectationem, quia gaudes quod intelligas naturam talis peccati, aut modum quendam artificiosum, & mirabilem quo aliquod peccatum fuit patratum, signum est te de ea, non de illius objecto delectari. Idem etiam colligi potest ex occasione, quæ foedam cognitionem excita-

excitavit: nam si illa oritur ex inclinatione habituali ad objectum pravam, aut ex occasione aliqua turpi, signum est delectationem inde ortam, ferri in tale objectum; si verò ex occasione aliqua honesta, ut ex confessione nascatur, credibile est delectationem esse tunc de cogitatione, non de objecto illius. Fateor tamen hæc valde esse periculosa, iis præsertim qui sine ulla rationabili causa, sed ex mera curiositate res parum honestas tractare, & animo versare solent.

Dubium est secundo, an sit peccatum mortale, delectari inefficaciter de re graviter mala seu sine animo eam exequendi. Respondeo adhibita distinctione, nam si objectum delectationis inefficax tale sit, ut malitia ab eo possit per intellectum separari, non est peccatum de eo sic spectato delectari. Unde non peccat, qui die Veneris, ex carnum cogitatione delectatur, ac si carnes comederet: quia tale objectum spoliaturum circumstantia prohibitionis, malum non est.

Quod si malitia ab objecto separari nequit, delectatio voluntaria, etsi inefficax talis objecti, est peccatum mortale. Quia per se malum & illicitum est, approbare rem per se malam & illicitam, ac de ea gaudere; seu quia ut loquitur S. Doctor *art. illo* mortale est conformari per affectum peccato mortali. Ex quo intelligis, cum fornicatio sit per se & intrinsicè mala, idque graviter, de ea cogitata voluntariè delectari, etiam sine animo eam opere complendi, peccatum esse mortale. Præsertim quia ejusmodi delectatio vehementer provocat ad pollutionem, sæpeque voluntatem ad consensum in opus trahit.

Unde collige 1. Non licere viduæ delectari, de actu præterito matrimonii; quia etsi actus ille fuerit suo tempore licitus, obligatio tamen servanda castitatis impedit, ne possit vidua jam admittere delectationem veneream: quia hæc ex natura sua est quoddam initium copulæ, ei planè nunc illicitæ.

Neque

Neque dicas ex Aristotele 10. Ethic. 3. operationem, & ejus delectationem esse ejusdem bonitatis, & malitiae: operatio enim ex qua, in casu proposito oritur delectatio, per imaginationem fit praesens ac si actu eliceretur; sic autem est illicita, adeoque & delectatio eam sequens est illicita. Eademque ratio ostendit, non licere sponsis de futuro, delectari de copula, contracto matrimonio futura.

Collige 2. Non licere delectari de re venerea cogitata, sub conditione quod esset licita; quia cum conditio nihil ponat in esse, ea non impedit, quin obiectum illud secundum se sit malum, & consequenter quin mala & illicita sit delectatio, quae circa illud fertur. Eò vel maximè quia delectatio illa est inchoatio; & proxima causa operis illiciti.

CAPUT VI.

De causis internis peccati.

RESOLUTIO I. *Ignorantia interdum est causa peccati.* ITA S. Thomas 1.2. quaest. 76. art. 1. ubi monet id debere intelligi, de causa per accidens, seu removeniente prohibens: ignorantia enim est privatio scientiae perficientis rationem quae prohibet actum peccati, inquantum dirigit actus humanos.

Nota 1. Ignorantiam antecedentem, seu invincibilem excusare à peccato, ut infra dicetur, ac proinde cum dicitur causa peccati, hoc debere intelligi de peccato materialiter, non formaliter spectato.

Nota 2. Ignorantiam consequentem seu vincibilem, cum aliquo modo sit voluntaria, posse esse causam peccati, etiam formaliter sumpti. Unde cum S. Doctor in his quaestionibus loquatur de peccato, ut peccatum est, hinc collige eum, in articulo quem versamus, agere de ignorantia vincibili, quando ait, eam esse causam peccati. Eò vel maximè, quia aliàs cum Deus concurrat ad entitatem peccati, à fortiori potuisset